

STRATEGII DE PREDARE A ROMANULUI „INOCENȚII” DE IOANA PÂRVULESCU

Aurelia CODREANU, profesoară, Colegiul Pedagogic „Ion Creangă”
din cadrul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți
Svetlana STANȚIERU, profesoară, Colegiul Pedagogic „Ion Creangă”
din cadrul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The given study questions some teaching strategies for Ioana Pârvulescu's novel „Inocenții”. Applying these strategies in the teaching of Ioana Pârvulescu's novel „Inocenții” will make this work, considered by students to be voluminous and less attractive due to its themes, the time period it describes, and the author's sober, impersonal style, become enjoyable and interesting.*

Keywords: *teaching, exploration, strategy, application.*

Cercetarea opereii literare epice presupune atât analiza fabulei, povestea desprinsă din operă, cât și a discursului, modul de prezentare a fabulei, a poveștii, adică totalitatea procedurilor comunicării narative. În acest sens, în literatura de specialitate se relevă faptul că povestea „ca reprezentare de acțiuni, ca expunere de fapte reale sau imaginare” are ca obiect principal acțiunea și personajele. Pentru profesorul de limbă și literatură română este foarte important constituirea unui demers coerent, prin care, în funcție de nivelul clasei de elevi, să deschidă diferite căi de comunicare cu opera literară. De asemenea, este de dorit ca profesorul să țină cont de faptul că, în corespundere cu principiile didacticii moderne, lectura trebuie orientată spre elev, punându-se accent pe reacțiile acestuia la contactul cu opera literară, deschizând, în atare mod, posibilitatea unei abordări a opereii, prin parcurgerea drumului de la inocența „primei întâlniri cu textul” la eficiența pe segmentul de comprehensiune a opereii. Se pare că, în ultimul timp, se conturează tendința de a recomanda chiar și pentru lecturi așa-zise obligatorii opere care să condiționeze îndrăgostirea elevilor de lectură, de literatură. Nu de o oarecare literatură, ci mai degrabă de o literatură care posedă efect de defulare, de mângâiere, de alinare, o literatură care provoacă satisfacție, care „emoționează” cititorul.

Predarea romanului „Inocenții”¹⁸ de Ioana Pârvulescu poate fi conceput în diverse modalități, iar aplicarea metodelor activ-participative, alături de cele expositive, poate facilita receptarea opereii și realizarea unei/unor ore captivante. Romanul „Inocenții” face parte dintr-o listă de opere recomandate și texte literare pentru clasa a X-a, la secțiunea Texte narative, alături de alte două opere ale autoarei Ioana Pârvulescu „Viața începe vineri” și „Viitorul începe luni” [1, p. 38]. Pentru a-i face pe elevi să lectureze în mod consecvent și cu plăcere, vom propune și aplica diverse strategii didactice, în ideea de a contribui eminamente la formarea unui cititor de calitate. La prima întâlnire cu romanul „Inocenții” de Ioana Pârvulescu se va ține cont de faptul că, anterior, acesta a fost, în mare parte, lecturat în întregime de majoritatea elevilor.

La etapa Evocare recomandăm aplicarea strategiei/tehnicii *Scrierea liberă*. Elevii vor nota, fără a se opri, timp de 5-7 minute tot ce le trece prin gând în legătură cu subiectul propus: „Casa copilăriei mele – leagăn de vis”. Lucrările, evident, nu trebuie să fie, în mod obligatoriu, texte coerente sau eseuri încheiate. Doritorii își citesc „creațiile”/ textele/scrierile. În atare mod, se realizează o acumulare de idei și o trecere în revistă a diverselor situații. Bineînțeles, se va insista să se noteze în timpul rezervat și să se citească doar ceea ce a fost scris.

Pentru a-i (re)aduce pe elevii-cititori în atmosfera textului și a pregăti receptarea mesajului romanului pus în discuție, profesorul, aplicând tehnica *Asocieri libere*, le propune elevilor să noteze, timp de 3 minute, fără a discuta, primele zece cuvinte sau îmbinări de cuvinte ce le vin în minte atunci când se gândesc la noțiunile-cheie ale textului – *nostalgie, copilărie, familie*. Elevii înscriu/notează pe foițe detașabile/stickere¹⁹ asocierile pe care le au, apoi acestea se adună și se afișează/lipesc pe tablă/flipkart. Cuvintele care se repetă nu sunt excluse, dar se solicită argumentarea acestora pentru încadrarea în lanțul de asocieri libere corespunzător. Evident, în mare parte, pe fișe se vor regăsi atât

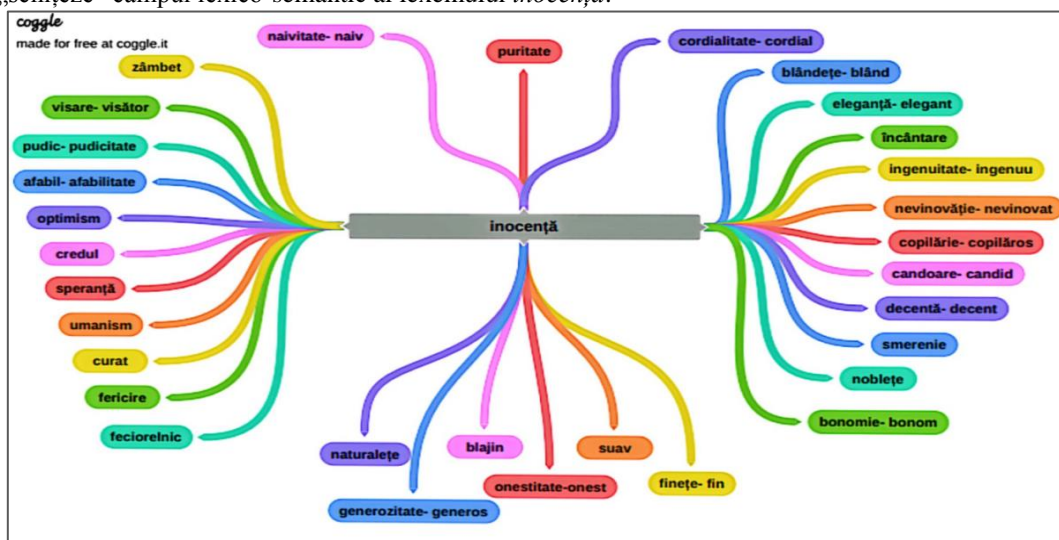
¹⁸ Citările în acest studiu se vor face din: Ioana Pârvulescu, *Inocenții*, București: Editura Humanitas, 2016.

¹⁹ Profesorul va pune la dispoziție elevilor foițe detașabile/stickere de 3 culori tocmai pentru a facilita sistematizarea mai rapidă și precisă a informației.

cuvinte și îmbinări de cuvinte atestate în roman (apropo, anterior elevilor, prezentându-li-se lista de Lecturi recomandate, li s-a sugerat, să lectureze opera, tocmai pentru a facilita receptarea acesteia), cât și a celor care se asociază cu noțiunile indicate. După etapa de acumulare, urmează trierea și analiza termenilor. Tabla sau flipkartul ar putea să arate astfel:

O altă tehnică aplicată la etapa Evocare este *Organizatorul grafic*. Acesta ar putea fi propus, urmărindu-se diferite scopuri. Pentru început, la spargerea gheții, am putea să le propunem să „schițeze” câmpul lexico-semantic al lexemului *inocență*.

Metoda REACȚIA CITITORULUI poate fi propusă pentru prima activitate de după lectura cognitivă a textului. Profesorul le propune elevilor să răspundă la întrebări de genul:

- ❖ Ce v-a impresionat în acest roman?
- ❖ La ce vă gândeați în timpul lecturii?
- ❖ Ce ați nota, în mod cert, din acest roman?
- ❖ Ce stare v-a provocat lectura acestui roman?
- ❖ Ce sentimente v-a inspirat textul?
- ❖ La care pasaje ale textului ați vrea să reveniți?
- ❖ Cum v-ați imaginat scena...?
- ❖ Cum arată locul ce se află „departe, foarte departe de oameni”?
- ❖ Cum arată *Casa*, personajul principal?
- ❖ Ce imagine v-a părut sugestivă din primul/ultimul capitol?

- ❖ Care este mesajul acestui roman semnat de autoarea Ioana Pârvulescu?
- ❖ Cum vă imaginați locul copilăriei descris de autoare?

Aplicând tehnica **Reacția cititorului** – tehnică orientată spre personalizarea lecturii, spre perceperea și interpretarea textelor literare, se va reflecta asupra celor citite și se va raporta textul dat la propria experiență. Tehnica dată are un impact asupra formării personalității, asupra formării concepției despre lume. În mare parte, răspunsurile pe acest palier vor fi ample, multidimensionale, deoarece lectura, subliniază Florentina Sâmișăian, „generează reacții afective puternice” [4, p. 302]. Este foarte important ca profesorul să nu ignore acest tip de răspunsuri în discuțiile din clasă. În plus, nu trebuie omis faptul că un cititor care se angajează emoțional în lectura unei opere este mai activ, reține ideile operei și înțelege mai ușor textul.

La etapa *Realizarea sensului* se poate propune tehnica *Hexagonul cunoașterii*.

Tehnica **VAS (VĂD, AUD, SIMT)** presupune/implică 3 acțiuni psihice de achiziționare a informației vizuale, auditive și cinetice/tactile. În urma lecturii textului/fragmentului, elevii răspund la întrebările profesorului, folosind enunțuri scurte/citând secvențe, care, evident, includ verbele *văd, aud, simt*. Poate fi propusă în cazul studierii textului dat la etapa lecției *Realizarea sensului* (conform modelului ERRE). Tehnica dată se poate valorifica, propunând elevilor să selecteze imagini din capitolul *CASA Cineva mi-a spus că asta e chiar definiția Paradisului* (pp. 11-27).

	<ul style="list-style-type: none"> * un pirat autentic cu un singur ochi; * privire tăioasă; * obrazul palid și supt; * cu părul ca o peria albă
	<ul style="list-style-type: none"> * lovituri de târnăcop; * gălăgia intra în curte și camere, prin ferestre;
	<ul style="list-style-type: none"> * coaja zgrunțuroasă a bradului cu miros de rășină; * oamenii suferă când le moare casa;

Una dintre metodele preferate de elevi și care, în mod constant, este valorificată/aplicată atât în ciclul gimnazial, cât și în ciclul liceal *Cubul* presupune explorarea unui subiect, a unei situații din mai multe perspective, permițând abordarea complexă și integratoare a unui conținut. În timpul lecției în care este aleasă această metodă, sunt recomandate următoarele etape: realizarea unui cub pe ale cărui

fețe sunt scrise cuvintele: *descrie, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează*; împărțirea clasei în 6 grupe, fiecare dintre ele cercetând tema din perspectiva cerinței de pe una din fețele cubului; redactarea finală și împărțirea ei celorlalte grupe; afișarea finală pe tablă sau pe flipkart. Este preferată această metodă atât în cadrul lecțiilor de recapitulare a cunoștințelor, cât și a celor de predare. În cazul predării romanului „Inocenții” de Ioana Pârvulescu, pentru aplicarea metodei, se va împărți clasa în 6 grupe și vom trasa elevilor următoarele sarcini de lucru pe care le vor rezolva în 15-20 de minute:

- **DESCRIE**, în zece rânduri, personajul-copil care te-a impresionat cel mai mult.
- **COMPARĂ** cele patru personaje: Ana – protagonista și mezină a familiei; Doru – complicele de năzbâții; Matei – exploratorul; Dina – adolescenta mereu îndrăgostită.
- **ANALIZEAZĂ** condiția copilului în lumea privită prin perspectiva candidă a acestuia.
- **ASOCIAZĂ** două personaje-copil aparținând unor clase sociale diferite. Scrie câteva asemănări și deosebiri dintre ele (sugestii: personajele – Ana și Nică din „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă).
- **APLICĂ/REALIZEAZĂ/SCRIE** un fragment de 10 rânduri în care să explici că romanul pârvolescian „Inocenții” este romanul „rememorării primei copilării”.
- **ARGUMENTEAZĂ** afirmația Anei, personajul-narator, potrivit căreia „Lumea mea era simplă și se repeta fără să mă plictisească. Cineva mi-a spus mai târziu că asta e chiar definiția Paradisului”.

După ce elevii au lucrat în echipe, reprezentantul grupului va prezenta rezolvarea cerinței pe care au avut-o. Concluziile pot fi trecute pe caiete de către elevi.

Romanul „Inocenții” are (și) caracteristici de parabolă. În acest sens, se vor lansa câteva idei re-găsite în opera Ioanei Pârvulescu, solicitându-le elevilor să realizeze cerința, evident, respectând rigori-le tehnicii de scriere **6 De ce²⁰?**, aplicată la etapa *Reflecție*, pornind de la întrebări de genul: De ce părinții și copiii trebuie să comunice în permanentă?; De ce Anei „totdeauna i s-a părut că pomii sunt în multe privințe superiori oamenilor”? (p. 16); De ce „oamenii suferă când le moare casa”? (p. 27); De ce „realitatea trebuie îndurată fără regrete.”? (p. 141).

O altă activitate esențială în vederea receptării textului este completarea **Fișei de lectură** (a se vedea *Anexa 1*). Modelele de fișă de lectură pot fi multiple și diverse, unele fiind mai detaliate și mai complete, altele personalizate, completate și ajustate, în funcție de ce își propune profesorul să realizeze cu elevii, de timpul alocat pentru completarea acesteia, de tipul de lecție sau activitate la care va fi prezentată, de modul de prezentare – o va da pentru verificare, o va prezenta colegilor sau va fi un suport cert pentru lucrul în grup și realizarea anumitor cerințe. Evident, profesorul ar putea insista pe caracterizarea personajelor, pe tematica operei, pe analogia cu alte opere – atât din literatura română, cât și din cea universală etc. De asemenea, unele modele ar putea solicita mai multe informații despre autor și opera acestuia, despre „poziționarea” operei în istoria literaturii și chiar despre „interesul” criticilor literari, în acest sens insistându-se pe selectarea a două-trei referințe critice, acestea fiind indispensabile în scrierea eseului [a se vedea: itemul nr. 15 din examenul național de BAC].

Una dintre metodele activ-participative, **Metoda PRES**, îi ajută pe elevi să-și exprime opinia cu privire la problema abordată în operă, le dezvoltă capacitatea de argumentare. Procedura de aplicare prevede respectarea a 4 pași, aceștia fiind scriși, în prealabil, pe un poster:

P. – Exprimați-vă **punctul** de vedere;

R. – Faceți un **raționament** (judecată) referitor la punctul de vedere;

E. – Dați un **exemplu** pentru clarificarea punctului de vedere;

S. – Faceți un rezumat (**sumar**) al punctului vostru de vedere.

Acești pași, precum și exemplul-model, scris în prealabil pe un alt poster de către profesor, îi vor ajuta pe elevi să-și formuleze mai lesne răspunsurile. În acest context, pentru a aplica strategia dată, putem propune următoarele secvențe din roman: „Eu cred că fiecare om trebuie să aibă un secret

---

²⁰ Activitatea va debuta cu o afirmație care merită o analiză profundă. Se răspunde consecutiv la 6 întrebări *De ce?* Primul răspuns devine întrebare prin adăugarea lui *De ce...* înainte, al doilea răspuns devine întrebarea a treia etc. Este important să se scrie răspunsurile și întrebările care vor genera, în caz de necesitate, un text coerent. Mai mult, deși s-a pornit de la aceeași afirmație, fiecare elev, argumentând, va produce un text „al său” – unic.

al lui, ca să fie cu adevărat frumos. Și mai cred că fiecare carte trebuie să aibă o viață secretă a ei ca să fie cu adevărat bună. Secretele astea nu-i bine să fie dezvăluite decât oamenilor încăpători pe dinăuntru. Când îți pierzi un secret sau îl află cine nu trebuie e ca și cum te-ai împușina, ca și cum ai scădea în înălțime în loc să crești. Dar dacă-l spui unui om cu suflet mare, asta te întărește.” (pp. 80-81); „Viața se întindea mult dincolo de zidurile casei noastre și mult dincolo de zidurile vieții mele.” (p. 46); „Trecutul e scris cu cerneală simpatică. Ai nevoie de căldură ca să-i vezi literele reconturate, după ce multă vreme au stat ascunse ca și cum n-ar fi fost. Trebuie să-i acoperi coala albă și întinsă de o flacăra sau să suflă abur prin gură peste el, pentru ca invizibilul să se transforme în vizibil și, încetul cu încetul, în fraze cu sens. Deși, de cele mai multe ori, câteva cuvinte esențiale rămân șterse, albe, loc gol și taină nedezlegată, cufundate pentru totdeauna în apele nemișcate ale timpului în care înotăm. Ale timpului în care ne înecăm.” (p. 335)

De asemenea, tehnica PRES poate fi aplicată și pentru valorificarea unui alt segment – cel al discuției, al reflexiei. Prezintă peste tot în roman, Copilăria este configurată și datorită jocurilor, activități relaxante ale copiilor, acestea constând, evident, fie din jocuri²¹ clasice/tradiționale, fie din cele inventate – adeseori, fiind inițiate de maturi. Descrierea impactului lor pot declanșa o discuție amplă, formulându-se răspunsuri pentru fiecare dintre cerințele date, în urma aplicării strategiei date. Iată, schematic [3, p. 77], o abordarea a acestora:

 P	Exprimați-vă punctul de vedere cu referire la necesitatea improvizării / inventării jocurilor în copilărie.
 R	Formulați un raționament referitor la importanța jocurilor din copilărie.
 E	Exemplificați pentru a clarifica raționamentul Dvs.
 S	Realizați un sumar al rolului jocurilor în echipă.

Tehnica **Blazonul** poate fi aplicată pentru activitățile de analiză „a morfologiei și sintaxei personajelor textului narativ”, cum susține cercetătoarea Emanuela Ilie [2, p. 157]. Strategia didactică dată presupune completarea unei reprezentări grafice cu aspect de blazon a unui personaj sau a mai multor personaje. În cazul romanului pârvulescian, propunem să se aplice strategia *Blazonul*, acesta realizându-se pentru personajul central CASA, deși rămâne la latitudinea fiecărui cadru didactic să descopere elementele definitorii ale personajului narator Ana, ale Tatei protagonistei sau ale Bătrânului Anticar. Realizarea unui *Blazon*, după cum se știe, presupune reflecția asupra caracterizării schematice, a valorii dominante și a proiectului existențial specific personajului respectiv. În acest sens, se poate pleca de la o serie de interogații, literatura de specialitate oferind o paletă de atare modele. Spre exemplu:

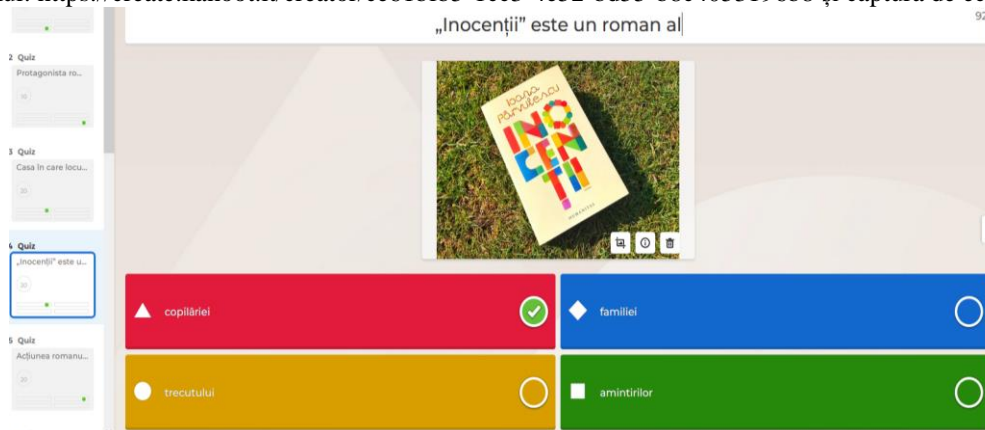
- ✚ Cine este...?
- ✚ Ce îl definește ca statut social/familial/ psihologic/afectiv?
- ✚ Cum îl percep celelalte personaje?
- ✚ Ce îl diferențiază de ele?
- ✚ Ce mijloace relevante de caracterizare îi conferă individualitatea?
- ✚ Ce simbol i se poate atribui? etc.

Indiscutabil, elevii vor aplica unul din modelele indicate de profesor, fiind puși în condiții egale, criteriile de evaluare fiind identice. Strategia poate fi realizată atât individual, cât și în grup, elevii având la dispoziție un interval de timp bine definit pentru completarea blazonului personajului analizat. Evident, se va aprecia în mod deosebit gradul de originalitate și lucrul cu textul.

²¹ Jocurile descrise în roman: Jocul „Țările”, cu prieteni de pe stradă, cel cu mingea aruncată în sus, nu spunem decât „România” (pp. 34-35); Jocul cu împăturitul hârtiei: „am învățat să fac corăbii și invers: era un truc destul de simplu” (p. 37); Jocul „De-a v-ați ascunselea” (p. 95); Jocul „Domino” (p. 128); „În ajun ne jucaserăm de-a călcatul pe umbre și-mi spusese că mi-au stricat-o și că n-o s-o mai pot folosi niciodată cum trebuie.” (p. 206); „La un Crăciun am primit un joc care se numea chiar așa, ca drumurile noastre prin casă: Sus-Jos. Era foarte amuzant, mai ales prin desenele lui și, îmi dau seama acum, era un joc filozofic, la fel ca domnul.” (p. 305) etc.

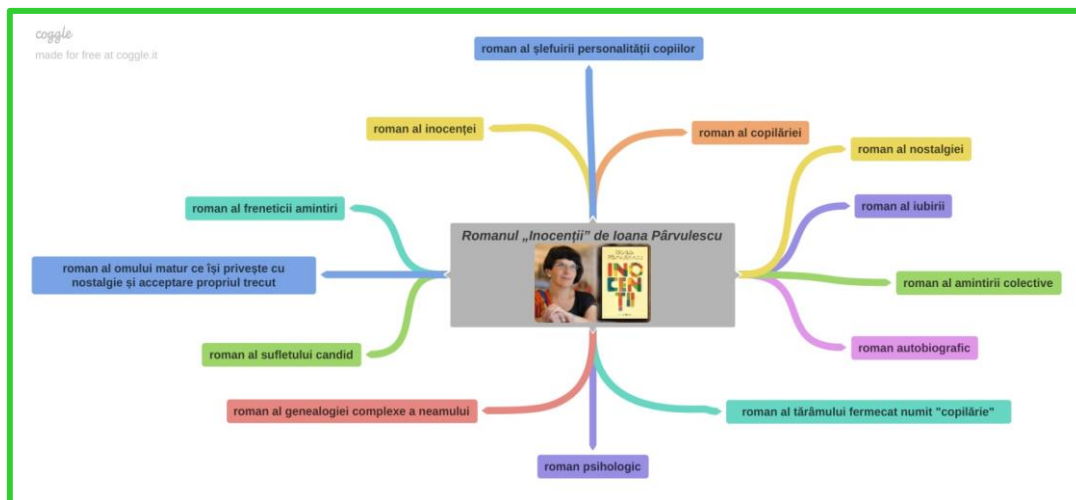

Aplicația KAHOOT este una dintre aplicațiile folosite cu succes în activitatea cu elevii, la majoritatea disciplinelor, în orice moment al activității: în recapitularea cunoștințelor, în fixarea cunoștințelor, în etapa de predare, ca evaluare formativă sau chiar ca evaluare sumativă. Este o aplicație ușor de utilizat, îndrăgită mult de către copii. Este accesată de către aceștia de pe dispozitivul mobil sau intrând pe site-ul *kahoot.it*, în acest caz putând fi folosit și calculatorul sau laptopul. În acest context, am recurs la respectiva aplicație digitală, dând (și) o altă configurație lecției. Pentru confirmare a se vedea linkul: <https://create.kahoot.it/creator/ce61bfb5-1cc3-4e52-bd55-b8c4053196b8> și captura de ecran.

Pentru etapa *Extindere*, elevilor li se va propune să realizeze organizatorul grafic, referindu-se la tipologia romanului și la propriile reflecții despre roman.

Romanul *Inocenții* al Ioanei Pârvulescu este un dans stilistic în care autoarea împletește candoarea cu rememorarea, istoria cu imaginația și amintirea cu uitarea, pentru a recrea lumea de vis a copilăriei anilor '60, o epocă de factură postbelică și de instaurare deplină a regimului comunist. În ciuda nuanțelor vădit autobiografice, perspectiva narativă a fetei Ana este prelucrată și rescrisă prin ochii adultului ce consemnează cu nostalgie faptele unui trecut îndepărtat. Cuvinte meșteșugite despre o lume tainică ne poartă în mijlocul unui peisaj aproape de basm.

În învățământul modern se pune accentul pe educația centrată pe elev, pe accentuarea caracterului aplicativ al cunoștințelor și al activităților, pe stimularea motivației elevilor pentru învățare. De aceea, metodele de predare tradiționale, preponderent expositive, sunt secundate de cele moderne, activ-participative. Acestea, de regulă, sunt de cele mai multe ori mai atractive pentru elevi, deoarece favorizează accesul la cunoaștere prin forțele proprii, condiționează spontaneitatea și cooperarea, receptarea și interpretarea „entuziasmantă”, eminate, treptat, renunțându-se la învățarea mecanică a conținuturilor.

Aplicarea acestor strategii în predarea romanului „Inocenții” de Ioana Pârvulescu va face ca această operă, considerată de elevi voluminoasă și mai puțin atractivă din cauza tematicii și a perioadei pe care o descrie, a stilului sobru, impersonal al autorului, să devină plăcută și interesantă. De asemenea, elevii vor conștientiza importanța studierii unei astfel de opere literare, considerate unul dintre romanele de succes ale autoarei și reprezentativ pentru literatura română modernă.

Bibliografie:

1. Curriculum Național la Limba și literatura română. Clasele X–XII. Curriculum disciplinar. Ghid de implementare, Chișinău: Editura Lyceum, 2020. 148 p. ISBN 978-9975-3437-2-5
2. ILIE, Emanuela. *Didactica limbii și literaturii române*, Iași: Editura Polirom, 2020. 416 p. ISBN 978-973-46-8088-7
3. POPA, V., CODREANU A., STANȚIERU Sv., LACUSTA, E. *Limba și literatura română: scenarii didactice*, Chișinău: Editura Lyceum, 2020. 160 p. ISBN 978-9975-3441-3-5
4. SÂMIHĂIAN, Florentina. *O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev*, București: Editura Art, 2014. 408 p. ISBN 978-606-710-005-1

Anexa 1

FIȘĂ DE LECTURĂ Romanul „Inocenții” de Ioana Pârvulescu

Titlul operei literare: „Inocenții”

Autorul: Ioana PÂRVULESCU

Editura: Humanitas

Anul apariției volumului: 2016

Date importante din viața și activitatea scriitorului:

Alte opere ale autoarei: „Viața începe vineri”, „Viitorul începe luni”, „Prevestirea” etc.

Genul literar: epic

Specia literară: roman

Opera este structurată în: capitole

Opera este scrisă în: proză

Titlul operei este format din: substantivul comun *inocenții*

Semnificația titlului:

Timpul desfășurării acțiunii: 1950-1990

Spațiul/Locul desfășurării acțiunii: strada Vladimir Maiakovski, Strada Sfântul Ioan, Costinești, Tâmpa

Naratorul (se va indica tipul de narator și se vor enumera indici ai prezenței acestuia, citându-se secvențe):

Tema operei:

Idei principale:

Momentele subiectului:

- **Expozițiunea**
- **Intriga**
- **Desfășurarea acțiunii**
- **Punctul culminant**
- **Deznodământul**

Modurile de expunere (se va preciza modul de expunere prezent în opera dată, indicându-se pagina și transcriindu-se câte în citat):

- ✚ **Narațiune**
- ✚ **Dialog**
- ✚ **Descriere**
- ✚ **Monolog**

Personajele: Ana, Matei, Dina, Doru, mama-mare, tata-mare, Nenea Ionel, Tanti, tata, mama, domnul Blau, Nenea Parfenie, Bătrânul anticar, Familia Hahner, Miticuțu, stăpâna lui Miticuțu etc. (profesorul va solicita conturarea/configurarea „profilului” personajelor: nume, prenume, supranume; apartenența socială; clasificarea personajelor în funcție de anumite criterii sau perspective; precizarea elementelor de portret fizic și moral, specificându-se tipurile de caracterizare și aducându-se exemple cu citarea din operă și indicarea paginii).

Mijloace artistice (figuri de stil, precizarea acestora, secvențe care conțin imagini artistice):

Vocabular (cuvinte și expresii noi, însoțite de explicațiile sensurilor):

Citate preferate (acestea vor fi scrise între ghilimele, indicându-se obligatoriu pagina):

Opinii ale criticilor literari/Referințe critice:

Date importante despre opera dată: În 2021, la Viena, a apărut traducerea în limba germană a romanului cu titlul „Wo die Hunde in drei Sprachen bellen”, semnată de Georg Aeschl.

Impresii personale (punctual, se va preciza ce „lecție/lecții” a învățat din acest roman, ce i-a plăcut în mod deosebit elevului cititor etc.)